

ESTUDIS

L'any passat, Rafael Coll de Valdés va publicar *Memorias apócrifas de Jaume Coll, sastre, 1761-1834*, narració novel·lada de la vida d'un mataroní, rebesavi seu, en la que explica la forma de vida de la gent de Mataró d'aquell període, marcat especialment per la Guerra del Francès, i sobretot per l'entrada violenta de les tropes napoleòniques a la ciutat el dia de Corpus, 16 de juny de 1808.

En el treball que segueix, l'autor de la narració documenta històricament els fets relacionats en la novel·la i els seus principals personatges.

ANOTACIONES SOBRE LA NOVEL·LA *MEMORIAS APÓCRIFAS DE JAUME COLL, SASTRE, 1761-1834*.

En la meua novel·la històrica *Memorias Apócrifas de Jaume Coll, sastre, 1761-1834*¹ apareixen moltes dades verídiques, la procedència de les quals convé aclarir.

GIUSEPPE TEODORO, COMTE DE LECHI

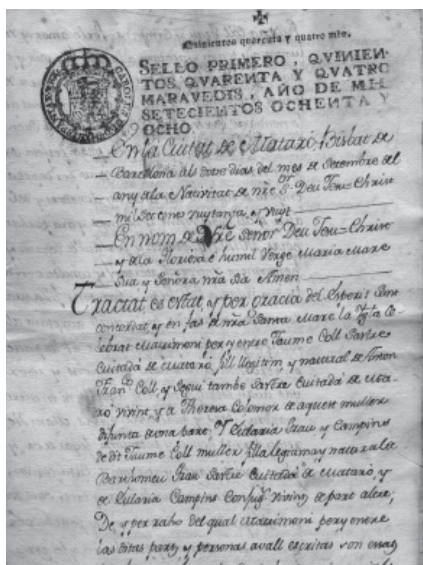
Giuseppe fou el fill primogènit de Faustino Lechi, comte de Lechi. Giuseppe va néixer al poble d'Aspes, vora Brèscia, el 5 de desembre de 1766.

Retrat de Giuseppe Teodoro Lechi, comte de Lechi.

Memorias apócrifas de JAUME COLL, sastre 1761-1834

por Rafael Coll de Valdés

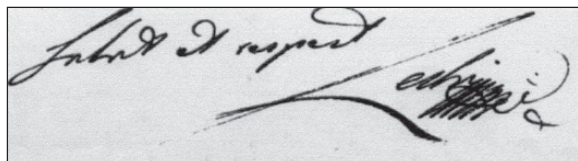

Portada de la novel·la.

Va tenir quatre germans més, Giacomo, Teodoro Angelo, Bernardino i una germana anomenada Franca.

El seu germà, Teodoro Angelo Lechi, va néixer el 1778, i també va arribar al grau de general de la Grande Armée, actuant quasi sempre en els fets d'armes al costat de Giuseppe. Participà en les

batalles de Marengo, Dalmàcia, Albània, Hongria i Rússia. Napoleó li concedí el títol de baró de l'Imperi; es casà amb Clara Martinengo-Cesaresco de la qual tingué tres fills. El 1854 publicà les seves memòries, i va morir el 2 de maig de 1866, al seu palau de Milà.

Signatura del general Giuseppe Lechi, comte de Lechi.

Giuseppe començà la seva carrera militar en l'ambaixada d'Àustria i allà, ascendeix a capità.

Amb l'arribada de Napoleó a Itàlia, es prepara la rebel·lió contra els Borbons, i la seva germana Franca és l'ànima del moviment a favor de la bandera tricolor. Esclata la revolució el 18 de març de 1797. Es forma un govern provisional i s'organitza la Legió Brèscia.

Amb la fundació de la República Cisalpina de Milà, Brèscia s'hi adhereix, i Napoleó envia la Legió de Brèscia a Milà, comandada pels germans Giuseppe i Teodoro Angelo Lechi. En el camí aquest exèrcit s'atura a la petita població de Città di Castello, i la ciutat fa donació del quadre *Les esposalles de la Mare de Déu*, de Rafael. Sembla que aquesta donació va ser forçada.

Posteriorment Giuseppe Lechi es trasllada a la ciutat de Dijon i participa en la formació de la Regió d'Itàlia, i n'assumeix el grau de mestre superior. Alhora, es posa a les ordres del general Teullié.

Participa en la batalla de Marengo, on és nomenat general en el mateix camp de batalla, i pren part en les accions militars de Venècia i Trento.

Després de la Pau de Luneville (1801) es posa sota les ordres de Murat i participa en la política, a través del Comitè de Lió, i entra en el cos legislatiu de la República Italiana. En aquell moment la necessitat de cabals fa que vengui el quadre de Rafael per 50.000 lires al col·leccionista de Milà Giacomo Sannazzaro.

Participa juntament amb Joaquim Murat en la creació a Milà de la lògia maçònica de «Rito Escozzese Antico Acentato (RSAA)» amb tendències filofranceses, anomenada «Fratelli riuniti».

El 1804 el general Saint Cyr envia a Nàpols a Josep Bonaparte per posar-lo al tron dels Borbons. Es produeix un enfrontament entre la lògia maçònica napolitana i el nou rei francès, per suavitzar la situació, nomena a Giuseppe Lechi Gran Mestre del Gran Orient Nàpols.

El 1808 Giuseppe Lechi està a Espanya. Se'l destina a l'Exèrcit dels Pirineus Orientals i és nomenat governador de Barcelona. De la seva tasca a Catalunya, no en parlarem per ser desgraciadament coneguda la seva actuació el dia de Corpus a Mataró.

El 1808 es nomena Joaquim Murat rei de Nàpols, amb el nom de Joaquim I.

En el 1809 torna a París amb les seves tropes desfetes per l'acció dels guerrillers i la malària, Napoleó li lliura un dot de 10.000 francs per any; poc temps després és detingut i tancat al castell de Vincennes per intimidació, prevaricació, malversació i assassinat, fets a Catalunya. Se'l culpa del mal enteniment entre els catalans i francesos, degut a la seva agressivitat i pillatge; però no es poden demostrar les acusacions fetes pel general Charles Pierre François Augerau.

Giuseppe torna a Milà al servei de Murat, i comença a conspirar amb Domenico Pino contra el general Eugène de Beauharnais i contra Napoleó.

El 1813, Murat passa per Milà de camí a Rússia. Murat i Lechi passen moltes estones junts, confabulant contra la guerra de Rússia i contra Napoleó, i són vigilats per la policia.

En 1814, Giuseppe Lechi és nomenat governador de la Toscana, participa en les últimes batalles contra Àustria al costat de Murat, que li varen costar la vida, ja que va ser afusellat a Calàbria el 1815. A Lechi, li costa la presó en el castell de Ljubljana durant dos anys.

A la seva tornada del captiveri, el 1818, Giuseppe s'instal·la a la vila familiar de Montirone, prop de Brèscia i es casa amb Leonor, filla d'un par de França anomenat Simeón.

Lechi va passar els seus últims anys de vida molt vigilat per la policia, totalment aïllat de tothom, fins i tot dels seus germans.

Morí de còlera en la possessió familiar de Montirone el 1836. Com el va definir el seu parent, Fausto Lechi, va ser el militar «più temerario, più spregiudicato e meno scrupoloso».

Els mataronins el guardem en la nostra memòria com l'home més sanguinari que entrà pel portal del carrer de Barcelona de la nostra ciutat el dia de Corpus de 1808².

LORD THOMAS COCHRANE, COMTE DE DUNDONALD. «Lo capità roig»

Lord Thomas va néixer a Escòcia, al poble de Annsfield, en Lanarkshire el 14 de desembre de 1775, fill del comte de Dundonald, anomenat Archival Cochrane i d'Anna Gildchrist.

Lord Thomas Alexander Cochrane.

Als disset anys, Thomas Alexander aconseguí del seu pare permís per ingressar en l'Armada anglesa en qualitat de grumet a les ordres del seu oncle, sir Alexander F.J. Cochrane, en diferents navilis que aquest comanava. El primer d'ells fou el *H.M.S Versus*, posteriorment anà en la fragata *Thetis* com a guardamarina, i al poc temps l'almirall Murria li atorga el càrrec de tinent.

A Nàpols conegué l'almirall Nelson de qui li impressionaren les seves qualitats com a mariner de guerra i prengué la decisió d'aprendre de les seves actuacions.

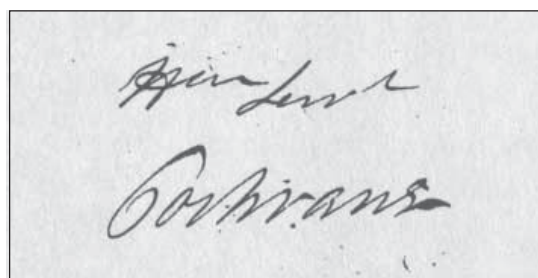
El 1801 ja comandava una petita corbeta mal armada anomenada *Speedy*, navegant pels mars de Sud-Amèrica, que inspirà l'escriptor O'Braian per a la seva novel·la *Capitán de mar y guerra*, i aquesta al director de cinema Peter Weir per la pel·lícula *Master and Commander*.

S'enfrontà a l'almirall francès Linois, i caigué presoner; fou alliberat en un canvi de presoners.

Després d'això és transferit a les illes Açores, al comandament de la fragata *Pallas*.

Després de diversos èxits, a causa del seu fort caràcter s'enfronta al primer lord de l'Almirallat, el comte de Saint Vicent; això li produï moltes preocupacions durant tota la seva carrera de marí.

Pren la fragata espanyola *Gamo*, en aquest vaixell fa presoner un regiment argentí i amb ell el general San Martín, i ambdós es fan amics. El *Pallas* també apresa carregaments d'or en les seves contínues incursions per l'Atlàntic amb captura de vaixells espanyols. Lord Cochrane es féu ric descarregant l'or al port de Portsmouth, i se li va atorgar el grau de capità

Signatura de lord Cochrane.

Va estar al comandament de la fragata *Imperieuse* -antiga *Medea*- que va ser presa en la batalla del cap de Santa Maria, en l'Algarve, el 5 d'octubre de 1804. La *Medea* tornava de Lima i Buenos Aires juntament amb una flota composta amb les fragates *Mercedes*, *Clara* i *Fama*, portant quatre milions de pesos i moltes mercaderies valuoses amb destinació al port de Cadis. A l'alçada del cap de Santa Maria varen topar amb les poderoses fragates angleses *Infatigable*, *Medusa*, *Lively* i *Amphion*. Van oposar una forta resistència, però sucumbiren. La fragata *Mercedes* va tenir una forta explosió a la santabàrbara i es va enfonsar carregada d'or, moriren tots els ocupants, fins i tot dones i nens. No estaven en guerra amb els anglesos.

La fragata *Mercedes* és el vaixell que actualment està pendent de resolució per la justícia espanyola a causa del tresor que ha recuperat l'arqueologia submarina d'una companyia americana. La *Medea* va ser requisada pels anglesos i rebatejada novament amb el nom d'*Imperieuse*, donant el seu comandament a sir Thomas Alexander Cochrane. Aquest capità fou conegut a les nostres costes amb el nom de «Lo capità roig», pel color del seu cabell. Lluità des del mar contra els francesos, algunes vegades va bombardejar Mataró i Roses, destruint part del teixit industrial de la nostra ciutat amb l'excusa que hi

eren els francesos. També va participar amb els seus homes en algunes operacions en terra com la defensa de Roses i l'assalt al petit castell de Montgat.

Transportava soldats italians desertors de l'exèrcit francès d'Arenys a Tarragona, i no deixava passar els combois militars francesos pel camí de la costa, ni per mar.

Després de la guerra del Francès torna a Anglaterra. A causa dels seus enfrontaments en l'Almirallat, a causa de les arbitrarietats i abusos de la Marina amb els mariners, deixa la seva carrera de marí per dedicar-se a la política, en aquesta època intenta entrar en la Cambra dels Comuns, aconseguint-ho en representació del districte de Honinton, a Devonshire.

Com a conseqüència dels seus continus enfrontaments, és acusat de frau contra la Borsa de Comerç de Londres, i expulsat de la Cambra dels Comuns i de la Marina.

A l'any següent se li restitueixen tots els seus càrrecs i torna a la Cambra dels Comuns pel districte de Westminster.

El 1812 contrau matrimoni amb Catherina Celia Cobbett Barnes.

Lord Cochrane, estant-se a França, coneix a Josep Álvarez Condarco, agent del general San Martín. Álvarez li proposa que es traslladi a Xile per col·laborar en la independència de Xile d'Espanya, al comandament de la nova esquadra que allà s'està constituint.

Cochrane accedeix, i juntament amb altres marins anglesos retirats, amics seus, salpa cap a Valparaíso; hi arribaren el 28 de novembre de 1818, i foren rebuts per totes les autoritats.

S'instal·la a Santiago de Xile amb la seva família, i li atorguen la ciutadania xilena, és nomenat vicealmirall i comandant en cap de l'esquadra xilena.

Lord Cochrane va lluitar per destruir la flota espanyola en el Pacífic Sud, assolí importants victòries contra la marina espanyola, com ara les batalles de Corral i Valdívia, on aconseguí fer-se amb tots els forts de la badia. Aconseguí la victòria final el 4 de febrer de 1820.

El 20 d'agost de 1820, marxa en l'expedició llibertadora del Perú, comandada pel general San Martín i Matorral. Cochrane va reactivar el bloqueig de El Callao, i el 6 de novembre de 1820 va aconseguir

capturar la fragata espanyola *Esmeralda*. Restà neutralitzat el poder naval espanyol als mars del Sud.

Es retirà un temps a la seva residència de Xile, anomenada Hacienda Quintero, on passà una temporada. Estant a la seva «hacienda» rep l'oferiment de l'emperador del Brasil, Pedro I, de comandar la seva marina contra els portuguesos, i hi accedí, amb gran èxit.

El 1825 regressa a Anglaterra, i marxa cap a Grècia el 1827 per lluitar per la independència d'aquest país, per alliberar-se dels turcs.

El 1830, a petició personal del rei anglès Guillem IV, es reincorpora a l'armada anglesa, i el 1851 se li atorga el grau d'almirall del Regne Unit.

Morí a Londres, el 31 d'octubre de 1840. Les seves cendres varen ser dipositades a l'Abadia de Westminster amb una làpida que diu «Thomas Cochrane, comte de Dundonald, lluità per la independència de quatre nacions»³.

GENERAL GABRIEL LAFAILLE

Capità d'enginyers de les forces franceses d'ocupació a les nostres terres, va estar moltes vegades a Mataró, li semblà una barbaritat l'entrada a Mataró de Lechi, de qui no era gaire amic.

El General Gabriel Lafaille.

Va néixer al poblet de Pouzac, proper a Tarves, el 3 d'abril de 1778, fill de Dominique Laffaille, agrimensor i de Gabrielle Condat.

A l'edat de 17 anys ingressa en l'Escola d'Artilleria i Enginyeria de Metz, participa en les campanyes del Danubi el 1800, en les batalles de Montebello i Marengo a Itàlia el 1801. Quan participa en la *Grande Armée* al setge de Girona complí els 30 anys, i li fou atorgada la condecoració de cavaller de la Legió d'Honor, per aquest setge, en el qual va ser ferit.

El 1809 participa en les batalles del Bruc. El 1813 marxa de Catalunya, el 1823 ascendeix a coronel, se li concedeix la condecoració de la Legió d'Honor el 1831, i el 1833 ascendeix a mariscal de camp. Morí a Pouzac el 5 de maig de 1840⁴.

BERNARDO ANTONIO FRANCISCO JAVIER TOMÁS DE DIOS PÉREZ DE RADA Y DE GAZTELÚ

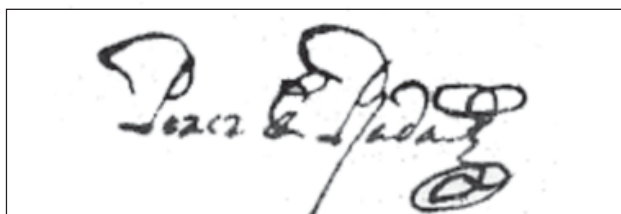
Va néixer en el palau de Muruzabal en el poblet d'Echalaz, a Navarra el 7 de març de 1762, fill de Josep Francisco Pérez de Rada Echalaz y Vidaurreta, cinquè marquès de Zabalegui i d'Ana María Timotea de Gaztelú y Apostegui.

Ingressa en la Real Compañía de Guardamarinas del Ferrol el 2 de juny de 1781. El 1792 ascendí a tinent de fragata. El 1803 va tornar amb l'esquadra d'Ignacio de Álava, de fer la volta al món amb la fragata *Matamoros*. El mateix any pren possessió dels mayorazgos de Zurita y Olite.

El 7 de juny de 1804 sol·licita la retirada de la Marina per una malaltia que li afecta la vista.

Davant els esdeveniments bèl·lics d'Europa, sol·licita retornar a la seva carrera sense navegar. És destinat a Mataró en concepte comandant interí de la plaça.

L'1 de juliol de 1805 es casa amb Francisca Petra Alcántara Rodríguez de Arellano. Van tenir sis fills, María Guadalupe neix el 7 de desembre de 1808,

Signatura de Bernardo Pérez de Rada.

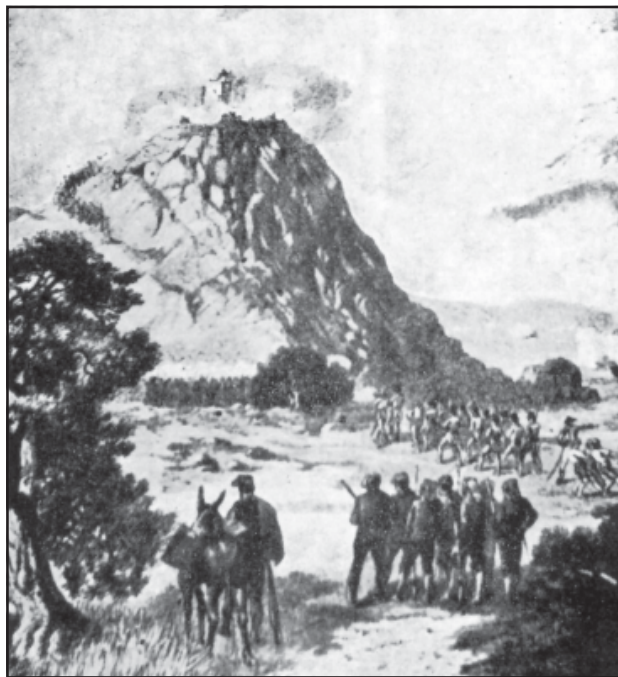
María Josefa Dolores el 1809, María Bernarda el 27 de maig de 1810. Ja a Mataró van néixer Joaquín María Montserrat el 3 de setembre de 1816, Francisca Paula Jacinta el 15 d'agost de 1818 -aquesta va morir a Mataró el 24 de maig de 1819- i Luis Bartolomé, que neix el 24 d'agost de 1821.

Pérez de Rada morí a Mataró el 9 de gener de 1825 a l'edat de 62 anys, essent capità graduat de fragata i segon comandant de la província de Marina de Mataró i el seu partit. Va atorgar testament tancat protocol·litzat per l'escrivà de Mataró Nicolau Vergés i Ferrerés amb data 6 de febrer de 1822. Fou enterrat a l'església de Sant Julià, d'Argenton.

El meu amic i parent, Francisco Javier Pérez de Rada y Díaz de Rubin, marquès de Jaureguizar, em féu obsequi d'un llibre escrit i publicat per ell, titulat *Relación de los poseedores del Castro y Palacio de Prianza del Bierzo de alguno de sus allegados y descendencia de ellos*, on apareix tota l'ascendència i descendència de Bernardo Antonio Francisco Javier Tomás de Dios Pérez de Rada y de Gaztelú, comandant interí a Mataró durant la Guerra del Francès.

LA PRESA DEL CASTELL DE MONTGAT EL 31 DE JULIOL 1808. MORTS DOCUMENTATS

Un gravat d'època, representa l'assalt al castell de Montgat contra els francesos. Pujant per la banda de Barcelona es veuen els sometents

Atac al Castell de Montgat. Gravet.

i miquelets en acció, a mà dreta els mariners anglesos del capità lord Cochrane, i al cim, s'hi veu el castell envoltat de fum.

El gravat està incomplet, li manquen el peu de pàgina amb l'explicació i el nom del gravador. Sembla que va ser publicat al *Diari de Barcelona* durant l'ocupació francesa. Me'l va aconseguir el meu amic i historiador local de Montgat, Abelard Chimisanes Julià.

En el llibre d'òbits de la parroquial de Tiana consten els morts del dia de Corpus, el 16 de juny de 1808:

Vicenç Sala Gericó, governador del castell de Montgat, va ser enterrat sota la figuera de la feixa de la caseta d'en Tieso, on es trobà mort i tot malmès. També morí Paula Espinal Serra, del poble de Santpedor, que consta com a assassinada. La casa de pagès encara existeix a l'entrada del túnel de Montgat per la banda de Barcelona.

I igualment, Josep Sanpere Guarch, sastre fadrí, enterrat a la Riera d'en Miquel Matas. Ramon Capellas Duran, pescador de Montgat, enterrat prop del molí d'en Teixidor, on morí. Josep Bonastre Mussarra, assassinat. Maria Teresa Franci Vila, assassinada, enterrada a la capella de Sant Martí, de Casa Galceranet de Montgat. Bartomeu Bonet Codina, pescador de Montgat, assassinat, enterrat a la capella de Sant Martí de la Casa Galceranet. Tomàs Codina, pescador de Montgat, assassinat, enterrat davant la capella de Can Galceranet. Emerciana Ribas, assassinada. Lluís Vilar Rosés.

En aquesta llista falten alguns morts de Mataró com en Josep Lopéz Camin, Joan Bigay, Oller, i Francesc Fors, assaonador, que tampoc no consten en el llibre d'òbits de Santa Maria de Mataró.

Crida l'atenció la mort de tres dones.

Sembla incomprendible que el dia de Corpus, en què els historiadors de la Renaixença com en Bofarull i mossèn Raimon Ferrer posen tant èmfasi com un dia tan greu, i que només trobem 10 morts a Montgat i 25 a Mataró. No s'han estudiat els morts de Tiana-Masnou, Premià ni Vilassar, tal vegada fóra interessant fer una recerca.

Al *Diari d'uns anys de guerra, 1808-1814* del meu amic, ja traspasat, Josep M. Pons i Guri,

fa constar que en llibres d'òbits d'Arenys de Mar i de Munt no apareixen defuncions de mort violenta produïda pels francesos a Montgat o Mataró el dia de Corpus.

Pons ens diu que el dia 17, diumenge, entrà una columna de l'exèrcit del general Lechi, amb un nombre de sis mil soldats a la població d'Arenys, que són rebuts submisament i que Arenys es lliura del saqueig; això era el que en Duhesme i Lechi volien, la submissió.

En Pons especifica alguns òbits, cap de Mataró, en el transcurs de 1808 a 1814. Són pocs els morts, alguns són espies catalans a favor dels francesos; altres, espies dels francesos afusellats al fort dels Caputxins de Mataró, com Josep Pla Casellas de 18 anys, Francesc Arabia i Josep Casas Baixeras, tots d'Arenys, afusellats el dia 30 de maig de 1812.

Podrien ser molts més morts els que es van enterrar al mateix lloc dels fets de Montgat i Mataró, o que se'ls van emportar als seus pobles d'origen o tal vegada els historiadors que van recollir els fets anys posteriors, oralment, de la població, inflen els esdeveniments, a causa dels comentaris d'una societat horroritzada.

També trobem morts en el llibre d'òbits de Tiana i allà, hi ha fills de Mataró, l'endemà del dia de Corpus:

Gaspar Muns, mitger de Mataró, mort pels francesos a l'altra part de la casa Tonet de la Paula, àlies Codina de Santa Susanna, mort el 4 de desembre de 1808.

Jaume Utzet, morí maltractat pels gavatxos el dia 25 de novembre de 1809.

Miquel Kekles de Mallorca, del sometent de Mataró, mort pels francesos, junt amb quatre més, prop de Sant Geroni de la Murtra, enterrat a Montalegre, morí el 10 d'abril de 1810.

De Vilassar:

Jaume Parera Estrany, mort d'una escopetada, es creu d'un sometent, en el camí de Can Bonastre, entre la Vilesa i el camp de Can Francí, mort el 14 de juliol de 1808.

Isidre Vallalta, mosso d'esquadra, morí d'una bala de canó. No s'indica procedència. Mort el 29 de juliol de 1808.

Jaume Abril, morí d'una escopetada dels francesos, el dia 16 de setembre de 1809.

D'Arenys de Mar:

Joan Alzina, assassinat pels francesos, mort el 14 de juny 1809.

També hi consten alguns de qui no se n'indica població de procedència:

Gabriel Tolrà Frací, morí d'una escopetada el 19 d'agost de 1808.

Joan Creus, morí d'una escopetada el 19 agost de 1808.

Francesc Ribó Castellà, morí d'una escopetada dels francesos el 3 de febrer de 1809.

Geroni Gallemí Bonastre, miquelet, mort d'una escopetada dels francesos el 12 de febrer de 1809.

Anton Pau Morera Fontanals, sastre, mort pels francesos el 26 d'abril de 1809.

Cebrià Morera, fadrí, mort d'una afusellada dels francesos el dia 14 de juny de 1809.

Pau Sunyol Francí, morí d'una escopetada dels francesos el dia 8 de setembre de 1809.

Valentí Villà Duñó, morí d'una escopetada dels francesos, fou portat a Teià greument ferit, on fou enterrat, morí el dia 11 de setembre de 1809.

Mariàngela Castellà, morí d'una escopetada dels francesos el dia 15 de setembre de 1809.

Cebrià Utzet Bonastre, morí d'una escopetada dels francesos el dia 19 setembre de 1809.

Juan Maurell, teixidor, mort pels francesos a Sant Geroni de la Murtra, on fou enterrat, el dia 26 de gener de 1810.

Cebrià Ponsa Rovira, morí d'una escopetada dels espanyols amb desgràcia, el dia 18 d'octubre de 1810.

Mariano Sagristà Mateu-Alsina, mort pels voluntaris amb una afusellada el dia 23 d'octubre de 1810.

D'altres poblacions:

Jaume Bernet d'Horta, morí d'escopetada el 29 de juliol de 1808.

Fortunato Astor, napolità, potser desertor, morí d'una escopetada el 29 de juliol de 1808, enterrat a Sant Martí, al costat de Can Galceranet, a Montgat.

Francesc Trias Sala del sometent de Barcelona, mort el 20 d'agost de 1808, enterrat a la parroquial de Tiana.

Adjutori Fuster, miquelet de Vic, morí afusellat amb desgràcia.

Un mort no reconegut trobat el dia [...] enterrat al fossar de la capella de Can Galceranet de Montgat.

Un altre individu trobat mort sense conèixer el nom, el dia 12 de febrer de 1809. Mort d'una escopetada, pertanyia als miquelets de Vic.

Josep Fàbregas Matas, mort el dia 13 de març de 1809, morí d'una escopetada a Molins de Rei.

Pere Botey Rovira, de Teià, morí d'una escopetada dels francesos en la vinya d'en Guinart, el 4 de setembre de 1809.

Valentí Duño de Sant Fost, morí el dia 16 de setembre de 1809 d'una escopetada dels francesos.

Josep Barahut o Baraut de Santa Maria de Bellver, mort el 24 desembre de 1809, mosso de la Conreria, morí afusellat pels francesos.

Genís Vidal, marxant de Badalona, mort pels francesos el dia 11 de gener de 1810.

Francesc Vidaló de Manresa, mort pels francesos el 23 de gener de 1810.

Narcís Galvany Mas, de Santa Eulàlia de Ronçana, sometent, mort pels francesos el dia 17 de març de 1810.

Francesc Codina Castellar, pescador de Montgat, morí d'una escopetada dels francesos el dia 18 de març de 1810.

Sembla ser que, malgrat el perill, la gent es movia molt, segons les necessitats econòmiques o militars.

Dades proporcionades pel meu amic historiador local de Montgat, Abelard i Julià.

PORTA DELS FRANCESOS

Era el portal d'entrada a una vinya situada a Valldeix, en el lloc conegut per la Creu de Pedra.

Quan jo era petit solia acompanyar el meu avi Antonio en les seves caminades a aquest lloc, al qual vàrem anar diverses vegades. Davant de la porta i a l'altre costat del camí, davant d'uns garrofers, hi havia una pedra de granit de forma cilíndrica, d'una circumferència de quatre pams, clavada al terra, tenia

Porta dels francesos.
Entrada d'una vinya al camí de Valldeix.

una alçada considerable, d'uns dos metres, tal vegada podria ser un fragment de columna, va ser treta per la nit i algú se la va emportar.

En la primera visita a aquesta vinya el meu avi em va fer posar l'orella dreta plana, damunt de la pedra, i em va dir: «Escolta bé que sentiràs cantar un gall». Quan jo estava intentant escoltar el gall, ell em va clavar una plantofada a la galta, recordo amb molta dolçor les seves rialles.

Davant d'aquesta pedra, anomenada del gall, hi havia una portada d'obra de totxo amb una grossa biga de fusta al capdamunt, donava entrada a la vinya dita de la Creu de Pedra, on hi havia una

petita caseta, molt antiga, amb cisterna, era, quadra i llar de foc; al cap d'alguns anys, en una visita, no en quedava res, d'ella, ni les runes, tal vegada algú se les va emportar per fer-se un altre habitatge.

El meu avi m'explicà diverses vegades que el seu avi, Joaquim Coll Guañabens, propietari d'aquesta vinya, li havia dit que els francesos penjaven alguns homes de la biga d'aquest portal, i deixaven els cossos uns dies en senyal d'escarment, un d'ells va perdre el cap i no es trobà. Avui dia ja no existeixen ni la pedra del gall, ni la porta dels francesos, ni la caseta, ni la vinya.

Rafael Coll de Valdés

NOTES:

1.- RAFAEL COLL DE VALDÉS, *Memorias apòcrifas de Jaume Coll, sastre, 1761-1834*, Mataró, 2010.

2.- Dades extretes de la *Historia de Milano* de Paolo Colussi en la qual s'hi inclou la fotografia del quadre en la imatge de Lechi.

A la Biblioteca Quiriniana de Brèscia es guarden les seves memòries inèdites, que encara no han estat revisades. Seria molt interessant el seu estudi.

3.- Dades extretes de *Memoria Chilena, Armada de Chile y Lord Cochrane en Grecia, éxito o fracaso*, els tres de Carlos López Urrutia. En aquests articles apareixen diverses imatges de lord Thomas.

Existeix una biografia completa de lord Cochrane feta per l'almirall anglès Gringle: *The life of Admiral Cochrane*.

4.- Les seves *Mémoires sur La Campagne du Corps d'Armée des Pyrénées-Orientales*, publicades per Anselin et Pochard de Librairies pour l'art militaire, a París, el 1826, ens serviran per seguir el seu moviment i el dels francesos per les nostres terres, amb petites anècdotes i detalls molt interessants.

La Bibliothèque Municipale de Bagnères-de-Bigorre gentilmente em proporcionà la seva imatge.

5.- Dades tretes dels llibres sacramentals de la parròquia de Santa Maria de Mataró i documentació de l'arxiu familiar.

ANNEX

Genealogia de Jaume Coll i Colomer, personatge principal de la novel·la.

